

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.29>

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Рева М. М.

*кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей спілкування студентів з різним рівнем емоційного інтелекту. Ми припустили, що коли студент має високий рівень емоційного інтелекту, то це позитивно впливає на його психологічну активність та успішність здійснення ним міжособистісної комунікації.

Проблема інтелекту викликає серйозні дискусії у психологічній науці. Дослідники, що працюють у цій галузі, висловлюють прямо протилежні погляди на сутність інтелекту і шляхи його експериментального вивчення [1].

Термін «емоційний інтелект» з'явився у науковому обігу на початку 90-х років ХХ ст. Американські психологи П. Саловей і Дж. Майер почали застосовувати його для позначення ступеня розвитку таких людських якостей, як самосвідомість, самоконтроль, мотивація, уміння ставити себе на місце інших людей, навичок роботи з людьми, вміння налагоджувати взаєморозуміння з іншими [2]. Найактивнішим дослідником емоційного інтелекту вважається Д. Гоулман, американський журналіст і психолог, який на матеріалах психологічних досліджень і опитувань довів, що успіх у житті залежить не стільки від логічного інтелекту – IQ, скільки від здібностей управляти своїми емоціями – EQ [3].

В Україні вивчення емоційного інтелекту набуло значного поштовху у зв'язку з дослідженнями І. Ф. Аршави, О. І. Власової, Н. В. Ковриги, Е. Л. Носенко та інших. Так, Е. Л. Носенко розглядає емоційний інтелект як форму прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості [4].

У широкому розумінні емоційний інтелект трактується як здатність диференціювати позитивні і негативні почуття, а також знання про те, як змінити свій емоційний стан з негативного на позитивний.

Зважаючи на системну природу досліджуваного феномену та складність вияву його емпіричних показників нами була розроблена програма дослідження, яка включає загальнонаукові методи теоретичного рівня (аналіз, синтез, порівняння, систематизацію, узагальнення загальнонаукових даних), методи емпіричного дослідження (тестування, опитування) та методи статистичної обробки даних (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена).

Результати проведеного емпіричного психологічного дослідження особливостей спілкування у студентів з різним рівнем емоційного інтелекту дозволяють зробити висновки, які вказують на те, що 22,5 % респондентів мають високий рівень, 42,5 % – середній рівень, 35 % – низький рівень розвитку емоційної обізнаності. Це є свідченням того, що більшості досліджуваних здатні правильно розпізнавати власні емоції, почуття, можуть їх вербалізувати та знайти зв'язок між власними думками, почуттями та реакціями.

Проте великий відсоток досліджуваних (70 %) має низькі здібності до диференціації емоцій. Таким чином, можемо говорити про низьку здатність до управління власними емоціями у переважної більшості досліджуваних, оскільки лише незначний відсоток студентів мають високу здатність керувати власними емоціями та розуміти, що саме керує ними при прийнятті рішення – думки чи почуття.

Дослідження вміння встановлювати та підтримувати контакти з іншими показало, що 12 % досліджуваних виявляють дуже високі комунікативні схильності. Це свідчить про сформовану потребу цих людей у комунікативній діяльності, невимушену поведінку у новому для них колективі. Вони можуть відстояти свою думку і домогтися прийняття свого рішення, швидко орієнтуються у важких ситуаціях. Також 28 % демонструє високі комунікативні схильності, що є свідченням прагнення розширити коло знайомих, бажання і вміння швидко знайти друзів. Дані досліджувані виявляють ініціативу у спілкуванні. Середній рівень розвитку комунікативних здібностей проявляють 25 % студентів. Їх можна охарактеризувати як таких, що прагнуть до контактів з людьми, проте потенціал їх комунікативних схильностей не відрізняється високою стійкістю.

Рівень комунікативних здібностей нижче середнього був визначений у 30 % досліджуваних. Можна припустити, що вони не прагнуть до спілкування, воліють проводити час наодинці з собою. У новій компанії або колективі почувають себе скучно, можуть відчувати труднощі у встановленні та підтримці контактів. Також 5 % досліджуваних виявили низький рівень розвитку комунікативних схильностей, що може бути свідченням низької здатності до встановлення та

підтримки контактів. Такі студенти не відстоюють свою думку та важко переживають образи.

У результаті встановлення кореляційних зв'язків можемо констатувати, що чим вищим є рівень емоційного інтелекту студентів, тим вищим є рівень розвитку їх комунікативних здібностей. Також було виявлено, що чим вищим є емоційний інтелект студентів, тим більше вони схильні до переживання радісних почуттів і налаштовані на позитивний лад, схильні до оптимізму. Чим вищим є рівень емоційного інтелекту досліджуваних, тим менш характерними є для них прояви гніву. Чим вищий EQ у досліджуваних, тим менш вираженими є у них почуття страху.

Дослідження зв'язку між рівнем емоційного інтелекту та виявом емоцій суму свідчить про те, що чим більше у студента розвинений емоційний інтелект, тим менш характерною є для нього схильність до переживання емоцій суму. Отже, на підставі аналізу вищенаведених даних можемо говорити про прямий зв'язок емоційного інтелекту та схильності до оптимізму: чим вищим є емоційний інтелект студентів, тим більша схильність до оптимізму і позитивного емоційного фону.

Також становить науковий інтерес визначення характеру зв'язку між рівнем самоконтролю у спілкуванні та переважним типом емоційного реагування на стимули зовнішнього середовища. Можемо констатувати відсутність значущої кореляції між показниками самоконтролю у спілкуванні та *ейфорійними* реакціями особистості, між показниками самоконтролю у спілкуванні та *рефрактерними* реакціями особистості (переживання неприємного осаду, міркувань, смутку, злості) і між показниками самоконтролю у спілкуванні та *дисфоричними* реакціями особистості (позитивні і негативні стимули зводяться до негативних переживань). Тобто ми не можемо говорити про будь-яку взаємозалежність між рівнем самоконтролю особистості у спілкуванні та її переважним типом емоційного реагування на стимули зовнішнього середовища.

Таким чином, гіпотеза, яка полягала у припущенні, що студенти з високим рівнем емоційного інтелекту більш успішні у здійсненні між-особистісної комунікації, була підтверджена в результаті емпіричного дослідження.

Оскільки в результаті дослідження було визначене коло респондентів, які мають низький емоційний інтелект та низькі комунікативні схильності, ми вважаємо за необхідне здійснення корекційних впливів, спрямованих на розвиток і підвищення рівня емоційної обізнаності, управління власними емоціями та вміння розпізнавати емоції інших людей. Це може стати предметом наших подальших наукових пошуків.

Література:

1. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект: исследования феномена. *Вопросы психологии*. 2006. № 3. С. 78–86.
2. Mayer J. D., Salovey P. The Intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. 1993. V. 17. № 4. P. 433–442.
3. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ. Москва: «Манн, Иванов и Фербер», 2013. С. 560.
4. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Педагогіка і психологія*. 2012. Т. 20., Вип. 18. С. 116–122.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.30>

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MEDICAL STUDENTS FROM THE STANDPOINT OF PREDICTING SUICIDAL BEHAVIOR

Tsvirenko S. M.

*Candidate of Medical Sciences, Associate Professor,
Chief of the Department of Pediatrics № 1
with propaedeutics and neonatology
Ukrainian Medical Stomatological Academy*

Pokhylko V. I.

*Doctor of Medical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Pediatrics № 1
with propaedeutics and neonatology
Ukrainian Medical Stomatological Academy*

Cherniavska Yu. I.

*Candidate of Medical Sciences,
Assistant at the Department of Pediatrics № 1
with propaedeutics and neonatology
Ukrainian Medical Stomatological Academy
Poltava, Ukraine*

Our present is a time of significant information load (often negative), which forces a person to be in a state of prolonged emotional stress. Under such conditions, the frequency of maladaptation states with feelings of